

Nagyobb figyelmet keltett a közelmúltban az a hír, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár augusztus 30-án Nagytétényben új könyvtárat avatott. A fővárosi hálózat folyamatos megújításának évtizedes mérlege tizenegy új és húsz felújított tagkönyvtár, ebbe a sorba illeszkedik ez a beruházás, és egyúttal örömteli hír, hogy jelenleg is zajlik két rekonstrukció (Óbudán és Sashalom városrészben).

Önmagában talán egy új – méretében pedig a kisebbek közé tartozó – könyvtár avatásának „hírértéke” nem érte volna el a legnézettebb kereskedelmi tévé híradójának ingerküszöbét, akkor sem, ha mostanában gazdasági-társadalmi okokból ritkábban kerül sor hasonló alkalomra. Azonban egy rendhagyó típusú együttműködésen alapuló beruházás, egy viszonylag szokatlan helyszín és egy esztétikailag és szakmailag is példaértékű

színvonalon megvalósult létesítmény együttesen kiérdemelte a szakma, a média és az olvasó közönség, a könyvtárlátogatók érdeklődését.

Az, hogy az avatónnepegen *Tarlós István*, Budapest főpolgármestere; *Szabolcs Attila*, Budafok-Tétény polgármestere; *Németh Zoltán* országgyűlési képviselő és *Fodor Péter*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója is beszédet mondott, messze nem formalitás volt, hanem egy szoros partnerségen alapuló projekt közös lezárása. Miről is szolt ez a projekt? A jelen cikkben ennek hátterét és a megvalósult kulturális beruházást kívánom bemutatni.

A beruházásról

Az Új Széchenyi Terv keretében – többéves előkészítést követően – 2012–2013-ban Budafok-Tétény, Budapest XXII. kerület Önkormányzata egymilliárd forintos beruházással valósította meg a *Nagy-tétény városközpont komplex rehabilitációja* című fejlesztési tervét. Az Európai Unió társfinanszírozása hetvenhét százalékban állta ennek költségét.

A beruházás keretében a városközpontban új kulturális központ létesült, civileknek és vállalkozásoknak otthont adó szolgáltatóházat alakítottak ki, és megújultak fontosabb közterek is. A fejlesztés egyik fontos eleme volt, hogy az addig a Nagytétényi út 264. szám alatt működő könyvtár új helyre költözhetett, a volt ortodox zsidó imaház felújított, kibővített és könyvtári célra átalakított

épületébe. A projektelemlék rész költségtérítése hetvenmillió forint volt, „az első kapavágástól” a megvalósulásig pedig tizennyolc hónap telt el.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár az épületet nemcsak kulcsrakészen, de lényegében berendezve vehette át a kivitelezőtől. A beruházás partnere, támogatója volt a főváros önkormányzata és a Nemzeti Kulturális Alap is.

Funkcióváltás: zsinagógából könyvtár

Az új könyvtár épülete két évszázadon át zsidó imaház volt, mely a XVIII. század közepén létesült, a Száraz-Rudnyánszky család adományaként. A XIX. század második felében a tétényi hitközség az ortodox közösségek közé tartozott, és a környék legjelentősebbjévé vált. Ekkoriban építették át először az imaházat. Az 1930-as évek közepére az imaház ismé-

telen külső és belső felújításra szorult. Ekkor copf stílusú berendezését lecserélték, de az épület főbb jegyeit igyekeztek megőrizni. A nagytétényi zsidóság többségét 1944-ben gettóba kényszerítették, a háborút követően az elhurcoltak közül mindössze öt családból tértek vissza, akik emlékül egy-egy fát ültetettek az imaház udvarán. A hitközségi élet 1945 után megszűnt, az épületet államosították, az imaház megmaradását ugyanakkor biztosította a műemlékké nyilvánítás (1959). A berendezési tárgyakat azonban elszállították, a megmaradt bútorokat a Zsidó Múzeum vette át. A műemléki védelem ellenére 1969-ben megkezdték az épület átépítését, hogy raktárként funkcionálhasson. Elbontották a karzat lépcsőjét, a női bejáratból kazánházat alakítottak ki. A hányatott sorsú épület állapota folyamatosan romlott. A rendszerváltást követően, 1999-ben az önkor-

mányzat építészeti tanulmánytervet készített, és feltárásokat folytattak az eredeti belső tér visszaállítására. Végül 2007-ben került a XXII. kerületi önkormányzat birtokába az épület.

A városközponti rehabilitáció pályázatának előkészítése 2009-ben kezdődött. A helyi városvezetés egyértelmű szándéka volt, hogy a kerületen belül Nagytétény kulturális funkciót kapjon, és kezdeményezően léptek fel a könyvtár helyzetének megoldása érdekében is. Az, hogy kulturális és azon belül könyvtári funkciót szántak a volt zsinagóga épületének, nem véletlen.

A jövőre százötven éves Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár közel ötven esztendeje van jelen a városrészben. A helyi ellátó szerepet betöltő nagytétényi könyvtár eddig egy családi ház jellegű épületben, szerény alapterületen, korábban rendőrőrssel, majd önkormányzati irodával „társbérletben” várta olvasóit. A könyvtár 2003-ban ugyan bővült és belső felújításra is sor került, azonban a kor igényeit egyre kevésbé tudta kielégíteni, annak ellenére, hogy támaszkodni tudott a kerület másik – 2008-ban épült –, budafoki könyvtárának és természetesen a fővárosi hálózatnak a szolgáltatásaira. Ugyanakkor a nehézségek ellenére évi ezer–ezerkétszáz beiratkozót regisztrált, a teljes lakosság mintegy tíz százalékát. Számos kulturális programot szervezett, és a könyvtáros a helyi közösség aktív részesevé vált, talán az sem véletlen, hogy ötven év alatt csak négyszer változott a könyvtáros személye.

Már 1999-ben felmerült a könyvtár költözésének lehetősége, azonban akkor – elsősorban anyagi okokból – átmenetileg lekerült a napirendről. Az Európai

Unió forrásai azonban egy jó évtizeddel később lehetővé tették, hogy az álomból lassan valóság váljon.

Nem példa nélküli, hogy egy volt zsinagóga kulturális funkciót kap, gondoljunk csak például Bajára, Szentesre, Paksra, Zalaegerszegre, Szekszárdra, Budapestre. Az azonban egyértelmű, hogy egy ilyen lehetőség egyben nagy kihívásnak is számít, tekintetbe véve a műemlék épületből adódó korlátokat. A tervező építészek, *Daragó László* és *Rabb Péter*, kiválóan oldották meg a funkcióváltásból adódó feladatot, a kivitelező Épkar Zrt. pedig magas színvonalon valósította meg az elképzeléseket.

A megrendelő kerület és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár között folyamatosak voltak az egyeztetések, így a szakmai szempontok figyelembe vétele sem maradt el.

Az új könyvtárról

„A régi és az új könyvtár között a távolság csak egyetlen buszmegálló, azonban szolgáltatási színvonalban és környezetben ég és föld a különbség.”

Az értékőrző megújulás szép példája a kétszázötven éves épület és a korszerű könyvtári szolgáltatások összhangja. A könyvtár előtti tér rendezésekor a korábban említett emlékfák is megmaradtak. Belépve a könyvtárba, a bejárat közelében a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár és a Budapest Gyűjtemény segítségével összeállított nagyméretű tabló mutatja be az épület és a helyi zsidóság történetét, míg a galériára vezető lépcsősort Nagytétény múltját idéző képeslap- és térképkiállítás kíséri.

A restaurátori munkának köszönhetően – *Győri Lajos* munkája – a tóraszék-rény, mint az épület múltjának öröksége, belsőépítészetiileg meghatározó térbeli elem maradt, ugyanakkor az építész-tervezőknek köszönhetően a könyvtári funkció semmilyen csorbát nem szenvedett. A műemléki környezetben még a színes babzsákok is megtalálták a helyüket.

A költözéssel a könyvtár alapterülete többszörösére, a korábbi hetven négyzetméterről kétszáznegyven négyzetméterre nőtt. A teljesen akadálymentesített műemlék főépületben és a hozzá kapcsolódó, új építésű részben különböző kulturális és közművelődési funkciók kaptak helyet. A nyitvatartási idő, alkalmazkodva a látogatók igényeihez, heti huszonnégy órától harminc órára bővült.

Tekintettel a környék oktatási létesítményeivel tervezett szoros együttműködésre, külön könyvtárpedagógiai termet alakítottak ki, mely egyben alkalmas kiállítások bemutatására is.

A könyvállomány és a folyóirat-kínálat a költözéssel felfrissült, jelentősen bővült a kölcsönözhető DVD-k és hangkönyvek száma is. A településrész rászoruló lakói számára a terület vezetésével kötött együttműködési megállapodás keretében biztosított az ingyenes Könyvet Házhöz szolgáltatás is.

E-olvasótermi számítógépen ingyenesen elérhető számos elektronikus szolgáltatás, e-folyóirat, adatbázis. A terjedő elektronikus ügyintézés hozzáféréseinek (például Abev) biztosítása az új könyvtárban szintén megoldottá vált. A könyvtár nemcsak saját eszközein kínál hozzáférést az internethez, hanem wifi-hálózat is rendelkezésre áll.

Alapvető cél, hogy a régi könyvtárban kialakult emberi kapcsolatokat megőrizve, de az új könyvtár adta szakmai lehetőségekkel élve egy, a helyi igényeket maximálisan kielégítő könyvtár várja a nagytétényi olvasókat. Olyan hely, amely nemcsak könyvtári szolgáltatásokat nyújt, hanem közösségi térként is funkcionál.

Ezt számos tervezett rendezvény is célozza, így például az októberi *Összefogás* időszakában indul a *Mesék lépésről lépésre* című sorozat, melynek keretében amíg a gyerekek játszanak, mesét hallgatnak, addig a könyvtár szakértő vendége a szülőkkel beszélget a kisgyerekkort érintő témákról. Szeptemberben kezdődik a népszerű *Szent Johanna Gimi* sorozatra épülő, többfordulós vetélkedő.

Ismeretterjesztő előadások – *Zombori Ottó* csillagász, *Hahner Péter* történész, *Csörgő Tamás* fizikus közreműködésével – is várják majd az érdeklődőket, de természetesen lesznek kézműves foglalkozások, kiállítások, koncertek is.

Elképzelésekben nincs hiány, kihívás talán, hogy az induló szolgáltatási színvonalat a hétköznapi anyagi lehetőségei mellett is sikerüljön szinten tartani. Ez minden kulturális beruházás esetén a tartós siker feltétele, mi pedig nem rövidtávra tervezünk.

Egy Budafok-Tétényhez hasonló – szülő- és borkultúrához ezer szálon kötődő – településen élő emberek bizony tudják, hogy manapság már a jó bornak is kell cégér. Egy jó könyvtár cégére pedig az elégedett olvasó, így bízunk abban, hogy a nagytétényi polgárok az ismerkedő látogatások után haszonnal veszik igénybe az új könyvtár szolgáltatásait, és jó hírért is továbbadják. ■